

~~અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહીં. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.~~

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાતની વડી અદાલતમાં

વિશેષ દીવાનીમામરિક અરજી નં. ૮૩૨૩/૨૦૧૩
સાથે

વિશેષ દીવાનીમામરિક અરજી નં. ૧૬૬૧/૨૦૧૩
સાથે-

વિશેષ દીવાનીમામરિક અરજી નં. ૨૨૬૦/૨૦૧૪

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:

માનનીય શ્રી ન્યાયમુર્તિ ાધીશ રાજેશ એચ. શુક્લા

=====

૧ શું સ્થાનિક અખબારોના પ્રતિનિધિઓને આ ચુકાદો જોવાની મંજૂરી
આપવામાં આવી શકે ?

૨ રિપોર્ટરને સંદર્ભ માટે મોકલવું કે નહીં ?

૩ શું તેમના લોર્ડશીપ્સ ચુકાદાની ફેર નકલ જોવાની ઇચ્છા ધરાવે છે?

૪ શું આ પ્રકરણમાં ભારતના સંવિધાનની વ્યાખ્યા અથવા તેના અધિન બનેલા કોઈપણ આદેશ સંબંધે કાયદાનો કોઈ મહત્વપૂર્ણ પ્રશ્ન સામેલ થાય છે?

=====

મોનલ દિનેશભાઈ ચોક્ષી અને ૨....અરજદાર(ઓ)-

વિરુદ્ધ

સ્ટેટ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા અને ૧....પ્રતિવાદી(ઓ)

=====

હાજરી:-ઉપસ્થિત રહ્યા:

વિશેષ **દીવાનીમામરિક** અરજી નં. ૮૩૨૩ સન ૨૦૧૩

શ્રી એસ.આઈ. નાણાવટી, પરિષ્ઠ વકીલ, સાથે સુશ્રી અનુજા એસ. નાણાવટી, વકીલ, અરજદાર(ઓ) નં. ૧ થી ૩ તરફથી શ્રી નિકુંત કે. રાવલ, વકીલ, પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૨ તરફથી શ્રીમતી ધર્મિષ્ઠા રાવલ, શ્રીમતી કલ્પના કે. રાવલ, વકીલ માટે, પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૨ તરફથી નિયમ બજાવેલ પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ થી ૨ માટે

વિશેષ **મામરિક દીવાની** અરજી ક્રમાંક ૧૬૬૧ સબ/ ૨૦૧૩-

શ્રી પી.એ. મહેંદ, અપીલકર્તા(ઓ) ક્રમાંક ૧ થી ૫ માટે વકીલ શ્રી અનીપ ગાંધી, પ્રતિવાદી(ઓ) ક્રમાંક ૧-૨ માટે વકીલ

વિશેષ દીવાનીમાગરિક અરજી ક્રમાંક ૨૨૬૦—સન—/૨૦૧૪

અરજદાર(ઓ) ક્રમાંક ૧ તરફથી શ્રી એ.આર. ગુપ્તા, વકીલ
પ્રતિવાદી(ઓ) ક્રમાંક ૧ તરફથી શ્રી અનીષ ગાંધી, વકીલ

=====

સમક્ષ: માનનીય ન્યાયમુર્તિ શ્રી ~~બ્યાઅધીશ~~ રાજેશ એચ. શુક્લ

તારીખ : ૩૧/૦૩/૨૦૧૫

મૌખિક ચુકાદો

અરજીઓના આ સમૂહમાં સંકળાયેલ પ્રશ્ન, બેંકને સુરક્ષીકરણ અને નાણાકીય સંપત્તિઓના પુનર્નિર્માણ તથા સુરક્ષા હિતના અમલ અંગેનો અધિનિયમ, ૨૦૦૨ (સંક્ષેપમાં, 'સરફેસી અધિનિયમ') હેઠળની વૈધાનિક સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતા, બેંકના બાકી લેણાંની પરતફેરમાં કસૂરવાર રહેલા ઋણગ્રાહકનું નામ તેના ફોટોગ્રાફ સાથે પ્રકાશિત કરવાની સત્તાઓ અંગેનો છે.

૨. અરજદારો-મૂળ ઋણલેનારાઓ તરફથી હાજર રહેલા સંબંધિત વકીલોએ રજૂ કરેલા તર્કો મુજબ આ પ્રશ્નના અનેક પાસાઓ છે, અન્ય બાબતો ઉપરાંત, બેંકોને ફોટોગ્રાફ પ્રકાશિત કરવાની કોઈ સત્તા નથી અને તેમણે 'સરફેસી અધિનિયમ' તથા તેની સાથે વાંચવાના સુરક્ષા હિત (અમલવારી) નિયમો, ૨૦૦૨ (સંક્ષેપમાં 'નિયમો') ની જોગવાઈઓનો ઉલ્લેખ કરીને એવી દલીલ કરી છે કે તેમાં સુરક્ષિત સંપત્તિના કબજા અને વેચાણ માટેની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતાં પહેલાં નોટિસ જારી કરવાની પ્રક્રિયા અંગે જ ઉલ્લેખ છે. વધુમાં એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી છે કે, સરફેસી અધિનિયમ અથવા નિયમોમાં ફોટોગ્રાફના પ્રકાશન માટે સ્પષ્ટ જોગવાઈ કરવામાં આવી નથી, તેથી એવું વાંચી શકાય નહીં કે બેંક એવો ફોટોગ્રાફ પ્રકાશિત કરવાની રીતનો આશરો લઈ શકે, જેનાથી ઋણલેનારાઓની પ્રતિષ્ઠાને

આંચકો પહોંચે. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી છે કે આ બાબતનું અવલોકન બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૧ ના પ્રકાશમાં કરવું આવશ્યક છે, જે જીવનના અધિકારનો ઉલ્લેખ કરે છે.

૩. વિદ્વાન વકીલશ્રીઓએ, અનુચ્છેદ ૨૧ હેઠળના જીવનના અધિકારનો ઉલ્લેખ કરીને, ભારપૂર્વક રજૂ કર્યું છે કે તેમાં ગૌરવપૂર્ણ રીતે જીવવાનો અધિકાર સમાયેલો છે અને તેથી, પરતફેરમાં ચૂક કરનાર ઉધારલેનારની પ્રતિષ્ઠા અથવા માનમર્યાદાને હાનિ પહોંચાડી શકાય નહીં. વિદ્વાન વકીલશ્રીઓએ તેથી, બેંક દ્વારા જારી કરાયેલ કેટલીક માર્ગદર્શિકાઓ સહિત આ જોગવાઈઓનો વિશેષ ઉલ્લેખ કર્યો છે અને વૈકલ્પિક રીતે એવો પણ તર્ક રજૂ કર્યો છે કે ભલે સત્તાનો અનુમાન કરવામાં આવે, તો પણ તે સંપૂર્ણ અંકુશવિહોળી સત્તા અથવા વિવેકસત્તા હોઈ શકતી નથી અને તેથી, બેંક કોર્પ્સ એન્ડ ધ સ્ટાન્ડર્ડર્સ બોર્ડ ઓફ ઇન્ડિયા તરીકે ઓળખાતી માર્ગદર્શિકા એવા ધોરણોનો ઉલ્લેખ કરે છે જેમાં ગ્રાહક તરીકેના ઉધારલેનારની ગોપનીયતા અને રહસ્યતા સામેલ છે. તેથી, એવો પણ દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે ગોપનીયતા અને રહસ્યતા સંબંધિત એવી માર્ગદર્શિકાઓને ધ્યાનમાં લેતાં બેંક ઉધારલેનારની માહિતી અને ફોટોગ્રાફ પ્રકાશિત કરીને તેની પ્રતિષ્ઠાને હાનિ પહોંચાડી શકે નહીં અને તેથી ફોટોગ્રાફ જાહેર કરી અથવા પ્રકાશિત કરી શકતી નહોતી. ભારપૂર્વક રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે આ કોડમાં ખાસ કરીને એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે "તમારી ગોપનીયતાનો આદર કરવામાં આવશે", તેથી ફોટોગ્રાફના આવા કોઈપણ પ્રકાશનને ન્યાયસંગત ઠેરવી શકાય નહીં. વિદ્વાન વકીલશ્રીઓએ ભાર મૂકી રજૂ કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે કે દલીલાર્થે એવું માન્ય રાખવામાં આવે કે સત્તા અસ્તિત્વમાં છે, તો પણ તે અમુક પ્રક્રિયા અથવા માર્ગદર્શિકા હેઠળ આધીન છે અને આ વિષયક ભારતીય રિઝર્વ બેંક દ્વારા કોઈ વિગતવાર માર્ગદર્શિકા નથી, તેથી ઉધારલેનારની પ્રતિષ્ઠાને હાનિ પહોંચાડે તે રીતે ફોટોગ્રાફ પ્રકાશિત કરવાની પરવાનગી આપી શકાય નહીં. વિદ્વાન વકીલશ્રીઓએ રજૂ કર્યું છે કે માત્ર એટલા માટે કે કોઈ વ્યક્તિએ પરતફેરમાં ચૂક કરી હોય, તે જરૂરી નથી કે તે પ્રતિષ્ઠાવિહોળી વ્યક્તિ જ હોય. આ રજૂઆતોના સમર્થનમાં, તેમણે સર્વોચ્ચ અદાલતના માનનીય ચુકાદાઓનો ઉલ્લેખ કરીને તેમના પર આધાર મૂક્યો છે, જે

એ.આઈ.આર. ૧૯૯૬ એસ.સી. ૨૧૨૪ માં સ્પેસિયાલી ઇસીવીએટોઈનનિ.૧વિસીડટ્ફેઈરઈ૦ઓઆફસી સીપીસીવી, (૧૯૯૬) ૧૧ એસ.સી.સી. ૩૯૯ માં ૩૨ઈજઓઈઈ૧ઈઓડવિનનિસ્પેસિયલ ઇ જટીસ્ફેઈઈસીઆઓ., (૧૯૮૫) ૨ એસ.સી.સી. ૪૧૨ માં ૧વિકલિયાલિઓ૨ઈસ્પેસિયીસી ઇ આઓનિનનિ ઇફાઓઈ૧ઈઓઈ૨ઈજઈટીઓસીપી તથા (૨૦૦૯) ૯ એસ.સી.સી. ૪૪૭ માં એન ઇ સેપેસીઓઈઈસીસિસિનનિ ઇસેઈસીએનસીસીટીસી૩ક્ષવકોઈસી૧ઓઈજઓઈસી૧ અને ૨૦૧૪(૧) ડીઆરટીસી ૯૩ (કેર) માં અહેવાલિત ચુકાદાનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

૪. જકોઈઆસીપોઈ, બેંકો તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલોએ દલીલ કરી હતી કે કોઈ અધિકાર અસ્તિત્વમાં નથી, તો મૂળભૂત અધિકારનો તો પ્રશ્ન જ ઉપસ્થિત થતો નથી. રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે આવી તસ્વીર સાથેની નોટિસનું પ્રકાશન સારફેસી અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ પ્રદાન થયેલા વૈધાનિક અધિકારના પ્રયોગરૂપે કરવામાં આવે છે. તેમણે નિયમો સાથે વાંચવાની સારફેસી અધિનિયમની કલમ ૧૩(૨) હેઠળની નોટિસનો વિશેષ ઉલ્લેખ કરીને રજૂ કર્યું હતું કે તે બાકી રહેલી રકમની વસૂલાત માટે પગલાં લેવાની જોગવાઈ સ્પષ્ટ રીતે કરે છે. માત્ર એટલા કારણો કે તસ્વીર સાથે નોટિસના પ્રકાશન અંગે સ્પષ્ટ શબ્દોમાં ઉલ્લેખ કરાયો નથી, તેનાથી આવું અનિવાર્ય રીતે માનવામાં આવી શકતું નથી કે નોટિસના પ્રકાશનની રીત અથવા પદ્ધતિ વિશેની દરેક વિગત કાયદામાં જ આપવી આવશ્યક છે. વિદ્વાન વકીલોએ રજૂ કર્યું હતું કે નોટિસમાં તસ્વીર સાથેની નોટિસનો સમાવેશ થઈ શકે, કારણ કે આજકાલ અનેક કેસોમાં ખાતું ખોલવાના ફોર્મ વગેરે જેવા પ્રપત્રો પર તસ્વીર ચોંટાડવી જરૂરી બનતી હોય છે. વધુમાં રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે જ્યારે કાયદો જોગવાઈ કરે છે અને સ્પષ્ટ રીતે તેને પ્રતિબંધિત કરતો નથી, ત્યારે કોઈ અધિકારના ભંગ અથવા ઉલ્લંઘન થયું છે એવું ભાગ્યે જ કહી શકાય. વિદ્વાન વકીલોએ જણાવ્યું હતું કે તેથી, એકવાર કાયદો બેંકને આવી નોટિસ પ્રકાશિત કરવાની સત્તા આપે છે, ત્યારબાદ નોટિસના પ્રકાશનની રીત અને પ્રક્રિયાની વિગતો વિવાદનો મુદ્દો બની શકતી નથી. આગળ રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે તે બેંકને અધિકાર આપે છે, ઋણગ્રાહકને નોટિસનું પાલન કરવાની તક

પ્રદાન કરે છે અને સાથે સાથે પ્રકાશિત નોટિસથી સંબંધિત મિલકત, જે બેંક પાસે સુરક્ષા તરીકે ગીર્ણ રાખવામાં આવી છે, તે અંગે જનસામાન્યને પણ જાણ થાય છે. તેથી રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે આ જનહિતમાં છે અને જ્યાં સુધી તે કોઈ કાયદા અથવા નિયમોને આઘાત કરતી નથી અથવા તેમના દ્વારા પ્રતિબંધિત નથી, ત્યાં સુધી અદાલત દ્વારા અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળના વિવેકાધીન અધિકારના પ્રયોગમાં બેંક દ્વારા વૈધાનિક સત્તાઓના પ્રયોગને મર્યાદિત અથવા નિયમિત કરી શકાય નહીં. અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળના વિવેકાધીન અધિકારના પ્રયોગમાં અદાલત સમક્ષ નોટિસના પ્રકાશનની રીતને પડકારી શકાય નહીં.

પ. પ્રતિવાદી બેંકો તરફથી હાજર વિદ્વાન વકીલોએ પણ એ.આઈ.આર. ૧૯૯૫ એસ.સી. ૨૬૪ માં અહેવાલિત નીચેફેડાએઘએવેઘએત્રીઆએઘએસીઓનિત્રિસ્પેક્સીઆલીઆ.એરવિયેટીએસી આઓએન ના કેસના ચુકાદા તથા એ.આઈ.આર. ૨૦૦૭ એમ.પી. ૪૫ માં અહેવાલિત ટિનીયો૧એસેઘ૧એટી૧એસિત્રિસ્પેક્સીઆઈ૦એસિ આલીસ્વેઘએએઆટો ના કેસના ચુકાદાનો પણ ઉલ્લેખ કરીને તેના પર આધાર મૂક્યો છે, જેમાં નિયમો સાથે વાંચવામાં આવતા સરફેસી અધિનિયમ હેઠળની આ જ વૈધાનિક સત્તાના અમલનો ઉલ્લેખ કરીને રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે, તેના વિરુદ્ધ નહીં પરંતુ, આ અધિનિયમ હેઠળની વૈધાનિક સત્તાનો એવો અમલ છે, જે બેંકને ઋણોની ઝડપી વસૂલાત માટે પગલાં લેવા સક્ષમ બનાવે છે. તેમણે વધુમાં બોમ્બે વડી અદાલતના એનિવરઘસીવેઘ૪એનપિનિપનિયાઓનિત્રિસ્પેક્સીઆઈ૦એસીઆલિ સીવેઘઆઓએન ના કેસમાં આપેલ ચુકાદા, જે રિટ અરજી (એલ) ક્રમાંક ૨૮૦૮ ઓફ ૨૦૧૩ તા. ૨૮.૧૧.૨૦૧૩ છે, તેમજ (૨૦૦૬) ૪ ૧૮૭૭ માં અહેવાલિત મદ્રાસ વડી અદાલતના એનનિયાઓએવેઘરિત્રિસ્પેક્સીઆઈ૦એસીઆલીસ્વે ના કેસના ચુકાદાનો પણ ઉલ્લેખ કરીને તેના પર આધાર મૂક્યો છે. વિદ્વાન વકીલોએ જણાવ્યું છે કે સરફેસી અધિનિયમ બેંકની બાકી વસૂલાતને ઝડપી બનાવવા અને એન.પી.એ.માં ઘટાડો કરવા માટે ઘડવામાં આવ્યો છે.

૬. આથી, વિદ્વાન વકીલશ્રીએ રજૂ કર્યું છે કે ગોપનીયતા અથવા કુદરતી ન્યાયના નિયમો અંગે કરવામાં આવેલી ફરિયાદ પણ ભ્રાંતિજનક છે, કારણ કે કુદરતી ન્યાયના નિયમો આકર્ષિત થઈ શકે તેમ નથી, કારણ કે કોઈ દંડ આપવામાં આવ્યો નથી અથવા એવો કોઈ આદેશ કરવામાં આવેલો નથી કે જેના માટે સાંભળવાની તક આપવી આવશ્યક બને. વધુમાં, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી કે હકીકતમાં, ઋણગ્રાહકે બેંક પાસેથી આગોતરી રકમ લેતી વખતે સહમત થઈ અને સ્વીકાર્યું હતું કે નોટિસ ફોટોગ્રાફ સાથે વિશિષ્ટ રીતે આપી શકાય; તેથી હવે તે બેંકની સત્તાઓને પડકારી શકતો નથી, કારણ કે કાયદેસરની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને ફોટોગ્રાફ સાથે આવી નોટિસ પ્રકાશિત કરવાની બેંકની સત્તાને પડકારતા એક તરફ સ્વીકાર અને બીજી તરફ અસ્વીકાર કરવાની પરવાનગી નથી. વિદ્વાન વકીલશ્રીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે હકીકતમાં અરજદારો નાણાંકીય સુવિધાનો લાભ મેળવી લીધા પછી અને ત્યારબાદ રકમ પરત ચૂકવવામાં નિષ્ફળ ગયા પછી, ફોટોગ્રાફ સાથે નોટિસ પ્રકાશિત કરવાની બેંકની સત્તા અથવા અધિકાર અંગે દલીલો ઉઠાવવા બાબતમાં વચનબદ્ધ પ્રતિષેધના સિદ્ધાંતના આધારે પ્રતિબંધિત થાય છે. તેથી, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી કે કોઈ ચુકિતપૂર્વકનો આધાર નથી અને કુદરતી ન્યાયના નિયમોનું કોઈ ઉલ્લંઘન થયેલું કહેવાય નહિ.

૭. તેવી જ રીતે, આ બાબત પર પણ ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે કે અરજદારો પોતે જ કોઈ કરાર અથવા બાંહેધરી હેઠળ એવી સંમતિ આપેલી હોવાથી કે ફોટોગ્રાફ સાથે આવી નોટિસ પ્રકાશિત કરવામાં આવશે, તેઓ કોઈ પ્રકારની ફરિયાદ ઉઠાવી શકતા નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે બેંક દ્વારા એવો અધિકાર પક્ષકારો વચ્ચે થયેલા આવા કરાર અથવા બાંહેધરીના અનુસંધાનમાં, સારફેસી અધિનિયમની કાનૂની જોગવાઈથી ભિન્ન રીતે, ઉપયોગમાં લેવામાં આવે છે અને તેથી ફોટોગ્રાફ સાથે આવી નોટિસ પ્રકાશિત કરવાની બેંકની સત્તા અંગે કોઈ વાંધો ઉઠાવવાનો પ્રશ્ન જ ઊભો થતો નથી. વધુમાં એ બાબત પર પણ ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો કે અનુચ્છેદ ૨૧ હેઠળના ખાનગીપણાના અધિકાર અથવા પ્રતિષ્ઠા સંબંધિત મુદ્દાઓ ભ્રાંતિપૂર્ણ છે. વિશેષ નાગરિક અરજી નં. ૮૩૨૩ ઓફ ૨૦૧૩

૮. અપીલકર્તાઓ તરફથી હાજર થયેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી એસ.આઈ. નાણાવટી, જેઓ સાથે વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી અનુજા નાણાવટી હાજર હતા, તેમણે પરિશિષ્ટ-એ ખાતેની સૂચનાનો ઉદ્દેશ કરી રજૂઆત કરી કે દલીલો ઢિ- આયામી છે. એક તરફ, તેમણે ફોટોગ્રાફ સાથે આવી સૂચના પ્રકાશિત કરવાની સત્તા અથવા અધિકારક્ષેત્ર અંગે રજૂઆત કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે. તેમ છતાં, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી નાણાવટીએ રજૂ કર્યું કે, માનીએ કે આવી સત્તા હોય, તો પણ સૂચના ફોટોગ્રાફ વિના પહેલેથી જ પ્રકાશિત કરવામાં આવી ચૂકી છે અને અરજદારો વેચાણ માટે ગિરવે દ્વારા સુરક્ષિત મુકાયેલી મિલકત અર્પણ કરવા તૈયાર અને ઈચ્છુક છે; તેથી ફોટોગ્રાફ સાથે કોઈ જાહેરાત આપવાનો કોઈ યુક્તિસંગત આધાર નથી. તેમણે ભારપૂર્વક જણાવ્યું કે આ અરજદારની પ્રતિષ્ઠાને નુકસાન પહોંચાડવા માટે બેન્કનો અભિગમ દર્શાવે છે. તેમણે રજૂ કર્યું કે હવે સૂચના અને ફોટોગ્રાફના પ્રકાશનથી કયો હેતુ સિદ્ધ થઈ શકે તે જોવાનું રહે છે. તેમણે રજૂ કર્યું કે અરજદારે ગિરવે રાખેલી મિલકતના વેચાણ દ્વારા બાકી રકમની વસૂલી માટે બેન્ક દ્વારા સત્તાના પ્રયોગનો વિરોધ કર્યો નથી. તેથી, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી કે બેન્કના બાકી લેણાં વસૂલ કરવા માટે સારફેસી અધિનિયમ તથા નિયમો સાથે વાંચવામાં આવતી કાયદેસરની સત્તાનો પ્રયોગ પડકારવામાં આવેલો નથી કે તેનો વિરોધ કરવામાં આવેલો નથી, અને સુરક્ષિત મિલકતના વેચાણ માટે આવી કાયદેસરની જોગવાઈઓનો આશ્રય લઈને તેઓ રકમ વસૂલ કરવા આગળ વધી શકે છે. પરંતુ, તે બેન્કને એવો ફોટોગ્રાફ પ્રકાશિત કરવાની સત્તા આપતું નથી, જેમાં વ્યક્તિની પ્રતિષ્ઠાને હાનિ પહોંચાડવાની વૃત્તિ રહેલી હોય.

૯. વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી નાણાવટીએ દસ્તાવેજોનો ઉદ્દેશ કર્યો અને ભારતમાં બેન્કિંગ કોડ્સ એન્ડ સ્ટાન્ડર્ડ્સ બોર્ડ (સંક્ષેપમાં 'ધ કોડ્સ') તરફ વિશેષરૂપે દોર્યું, જે અભિલેખ પર રજૂ કરવામાં આવેલ છે, અને રજૂઆત કરી કે તેમાં ગોપનીયતા અને રહસ્યતા અંગેની એક કલમ/પરિચ્છેદ પણ સમાવેશ પામે છે. વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી નાણાવટીએ આ બાબત તરફ વિશેષરૂપે દોર્યું છે અને રજૂઆત કરી છે કે બેન્કે દેવાદાર, જેણે ચુકવણીમાં ચૂક કરી છે, તેની પ્રતિષ્ઠાનું રક્ષણ કરવા માટે આ માર્ગદર્શિકા વિકસાવી છે અને તેમાં વિશેષરૂપે નિરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું છે,

અતેથે, તેમણે રજૂઆત કરી કે 'કોફ્સ' બેંક તેમજ ઋણગ્રાહક બન્ને માટે આચારસંહિતાનો વ્યાપક માળખો પ્રદાન કરે છે. તેમણે રજૂઆત કરી કે જો ફોટોગ્રાફ સાથે આવી નોટિસ પ્રકાશિત કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવે, તો ગોપનીયતા અને રહસ્યતા સંબંધિત કલમ નિર્રથક બની જશે. તેમણે [(૨૦૧૪) (૧) ડીઆરટીસી ૯૩ (કેર.)] માં અહેવાલિત કેરળ વડી અદાલતના ચુકાદાનો ઉલ્લેખ કરીને તેના પર આધાર રાખ્યો છે, કેસ સી.સીટિનનીસ્પેન્સીઆઈઁસીઆઈઅલીઆઈવે માં, નીચેની નોંધને ઉદ્ભાસિત કરવા માટે,

...કોઈ વ્યક્તિનો ફોટોગ્રાફ પ્રદર્શિત કરીને અને તે આર્થિક રીતે દયનીય સ્થિતિમાં હોવાના કથિત પાપ બદલ જાહેરમાં તેની શરમજનક સ્થિતિ ઊભી કરવાની પ્રથા, આપણી જેવી સંસ્કારી સમાજવ્યવસ્થામાં પ્રોત્સાહિત કરી શકાય નહીં.

તેમણે અન્ય ચુકાદાઓનો પણ ઉલ્લેખ કર્યો છે અને રજૂઆત કરી છે કે સત્તાને પડકારવા ઉપરાંત અદાલત વૈકલ્પિક દલીલનો પણ વિચાર કરી શકે છે કે ફોટોગ્રાફ સાથે નોટિસ પ્રકાશિત કરવા માટે કોઈ વાજબી આધાર છે કે નહીં.

વિશેષ નાગરિક અરજી ક્રમાંક ૧૬૬૧ સન ૨૦૧૩

૧૦. વિદ્વાન વકીલ શ્રી પી.એ. મેહટે, બેંકને ફોટોગ્રાફ સાથે આવી નોટિસ પ્રકાશિત કરવાની શક્તિ અથવા સત્તા તથા બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૧ હેઠળની ખાનગીપણાના અધિકાર બાબતે વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી એસ.આઈ. નાણાવટીએ કરેલી રજૂઆતો અપનાવી, અને એ બાબત પર ભાર મૂક્યો કે જીવનનો અધિકાર ગૌરવપૂર્વક જીવન જીવવાના અધિકારને આવરી લે છે. તેમણે રજૂ કર્યું કે તે વ્યક્તિના ગૌરવ અને પ્રતિષ્ઠાને અસર કરે છે અને તેથી અરજદારના મૂળભૂત અધિકારનું ઉલ્લંઘન કરે છે. તેમણે વધુમાં રજૂ કર્યું કે, કોઈપણ પરિસ્થિતિમાં, જ્યારે અરજદારે રકમ પરત ચૂકવવાની તૈયારી દર્શાવી

છે, ત્યારે કાયદેસરની સત્તાનો એવો ઉપયોગ યોગ્ય ગણાવી શકાય નહીં. વિદ્વાન વકીલ શ્રી મેહડે સરફેસી અધિનિયમની જોગવાઈઓનો પણ ઉલ્લેખ કર્યો અને રજૂ કર્યું કે હકીકતમાં બાકી રહેલી દરેક દેવાની રકમ ઋણગ્રાહકને "ઈરછાપૂર્વકનો ડિફોલ્ટર" બનાવતી નથી. તેમણે રજૂ કર્યું કે "ઈરછાપૂર્વકનો ડિફોલ્ટર" છે કે નહીં તેની તપાસ થવી જરૂરી છે અને ત્યારબાદ સત્તાધિકારી નિર્ણય લઈ શકે. તેમણે રજૂ કર્યું કે સત્તાધિકારીને કાયદા મુજબ જ કાર્યવાહી કરવી આવશ્યક છે અને તે કાયદાની જોગવાઈઓની બહાર જઈ શકતું નથી. તેમણે રજૂ કર્યું કે તેને સરફેસી અધિનિયમ જેવી કાનૂની જોગવાઈઓની મર્યાદામાં રહીને કાર્ય કરવું પડે. વિદ્વાન વકીલ શ્રી મેહડે રજૂ કર્યું કે સરફેસી અધિનિયમ અથવા નિયમોમાં ફોટોગ્રાફના આવા પ્રકાશન માટે કોઈ જોગવાઈ નથી અને તેથી સરફેસી અધિનિયમની કલમ ૧૩(૨) અને કલમ ૧૩(૪) હેઠળ નોટિસ પ્રકાશિત કરતી વખતે તેમાં ફોટોગ્રાફ પણ પ્રકાશિત કરી શકાય એવું વાંચી શકાતું નથી. તેમણે પરિશિષ્ટ ૪ અને નિયમ ૮ નો પણ ઉલ્લેખ કર્યો. તેમણે રજૂ કર્યું કે બેંક નિયમ ૮ ની જોગવાઈ મુજબ નોટિસ પ્રકાશિત કરી શકે છે અને તે સ્થાવર મિલકતને સંબોધે છે તથા કબજામાં લેવાની થતી સ્થાવર મિલકતના કબજા સંબંધિત કબજો નોટિસ છે, અને તેમાં ફોટોગ્રાફ અંગે કોઈ ઉલ્લેખ નથી. તેમણે રજૂ કર્યું કે સરફેસી અધિનિયમ હેઠળ કોઈ પણ નોટિસના પ્રકાશન માટે આ જ એકમાત્ર કાયદેસરની સત્તા છે. વિદ્વાન વકીલ શ્રી મેહડે રજૂ કર્યું કે સરફેસી અધિનિયમ અને નિયમો હેઠળ બેંકની સત્તાઓ અધિનિયમ અને નિયમોમાં નિર્ધારિત રીતે નોટિસના પ્રકાશન સુધી મર્યાદિત છે. તેમણે ભારપૂર્વક રજૂ કર્યું કે સરફેસી અધિનિયમની જોગવાઈઓને નિયમો સાથે વાંચતાં પણ ફોટોગ્રાફના આવા પ્રકાશન માટે સ્પષ્ટ જોગવાઈ કરવામાં આવી નથી. તેથી તેમણે રજૂ કર્યું કે સરફેસી અધિનિયમ હેઠળ ફોટોગ્રાફનું પ્રકાશન પરિકલ્પિત નથી.

૧૧. વિદ્વાન વકીલ શ્રી મેહડેએ પણ રજૂઆત કરી કે આર.બી.આઈ. દ્વારા એવો કોઈ પરિપત્ર અથવા અધિસૂચના નથી, જેમાં સરફેસી અધિનિયમ હેઠળ કલમ ૧૩(૨) જેવી નોટિસ સાથે ફોટોગ્રાફના પ્રકાશન માટે જોગવાઈ કરવામાં આવી હોય. તેથી તેમણે રજૂઆત કરી કે હકીકતમાં સરફેસી અધિનિયમ હેઠળની વૈધાનિક સત્તાના હેતુસર એ બાબતની પણ તપાસ થવી જોઈએ કે ખર્ચ કોણ વહન કરશે, અને એવો ખર્ચ ઋણગ્રાહી/ચૂકકાર ન કરનારના ખાતામાં ડેબિટ

કરી શકાય નહીં. તેમણે રજૂઆત કરી કે મહત્તમ રીતે બેંકની એવી રજૂઆત કે તેમને નોટિસ સાથે ફોટોગ્રાફ પ્રકાશિત કરવાની સત્તા છે, તે તેમણે જે કરારનો ઉલ્લેખ કર્યો છે અને જે અભિલેખ પર રજૂ કરવામાં આવ્યો છે, તેના આધીન જ માન્ય થઈ શકે. તેથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી મેહડેએ રજૂઆત કરી કે તે અરજીકર્તાના ખાનગીતાના અધિકારને અસર કરે છે. તેમણે રજૂઆત કરી કે વ્યક્તિને અનુચ્છેદ ૨૧ હેઠળ જીવનનો અધિકાર છે, જેમાં ગૌરવ સાથે જીવવાનો અધિકાર સમાયેલો છે. તેમણે રજૂઆત કરી કે આવા ફોટોગ્રાફનું પ્રકાશન પ્રતિષ્ઠા પર અસરકારક બને છે અને વ્યક્તિની પ્રતિષ્ઠાને પૂર્વગ્રહજન્ય નુકસાન પહોંચાડી શકે છે, જે અનુમતિપાત્ર નથી. આ દલીલના સમર્થનમાં તેમણે એ.આઈ.આર. ૧૯૯૬ એસ.સી. ૨૧૨૪ (પરિષેદ ૯) માં અહેવાલિત ચુકાદાનો તેમજ (૧૯૯૬) ૧૧ એસ.સી.સી. ૩૯૯ (પરિષેદ ૪) માં અહેવાલિત ચુકાદાનો ઉલ્લેખ કરી તેની ઉપર આધાર મૂક્યો છે. સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલેકેશન નંબર ૨૨૬૦ / ૨૦૧૪

૧૨. વિદ્વાન વકીલ શ્રી ગુપ્તાએ દસ્તાવેજોનો ઉલ્લેખ કરીને રજૂઆત કરી કે તેઓ વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી નાણાવટી તેમજ વિદ્વાન વકીલ શ્રી મેહડ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોને અપનાવશે. તેમણે અનુબંધ-અ ખાતેના આક્ષેપિત નોટિસનો પણ ઉલ્લેખ કરીને રજૂઆત કરી કે ઉક્ત નોટિસ કોઈપણ સત્તા વિના જારી કરવામાં આવી છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી કે વાસ્તવમાં આ નોટિસ કાયદા મુજબ આવશ્યક હોય તેવી નથી, કારણ કે કાનૂની જોગવાઈઓ કોઈ નિશ્ચિત અધિકારી (ચીફ મેનેજર)ને સત્તા પ્રદાન કરે છે, જ્યારે નોટિસ આસિસ્ટન્ટ જનરલ મેનેજર દ્વારા આપવામાં આવી છે. નિયમ ૨(એ) "અધિકૃત અધિકારી" ની વ્યાખ્યા આપે છે અને આ નોટિસ અધિકૃત અધિકારી દ્વારા આપવામાં આવેલી નથી, તેથી તે કાયદાની આવશ્યકતા મુજબની નથી. તેમણે રજૂઆત કરી કે સત્તાઓ ચીફ મેનેજર અથવા અધિકૃત અધિકારીને આપવામાં આવી છે અને અનુબંધ-અ ખાતેની નોટિસ આવા અધિકારી દ્વારા આપવામાં આવી નથી, તેથી તે માન્ય નોટિસ નથી. તેમણે રજૂઆત કરી કે નોટિસ જારી કરતા પહેલાં ચીફ મેનેજર અથવા અધિકૃત અધિકારીએ મનન-વિચાર કર્યો હોવાનો સંકેત આપે એવું કંઈ જ નથી. તેવી જ રીતે, તેમણે નિયમોની જોગવાઈઓનો ઉલ્લેખ કરીને રજૂઆત કરી કે તે ઉધારલેનાર માટે જોગવાઈ કરે છે અને કંઈ પરિસ્થિતિમાં તેને ઇચ્છાપૂર્વકનો બાકીદાર કહી શકાય. વિદ્વાન વકીલ

શ્રી ગુમાએ ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી કે ચુકવણીના પરતફેરમાં બાકી કરનાર દરેક ઉધારલેનાર ઇચ્છાપૂર્વકનો બાકીદાર હોતો નથી. વિદ્વાન વકીલ શ્રી ગુમાએ આર.બી.આઈ. ના માસ્ટર પરિપત્રનો પણ ઉલ્લેખ કરીને રજૂઆત કરી કે ઇચ્છાપૂર્વકના બાકીદાર તરીકે નિર્ધારિત કરેલ કોઈપણ શરતો પૂર્ણ થતી નથી. તેથી, અરજદાર ઇચ્છાપૂર્વકનો બાકીદાર નથી, તેથી તેનો કોઈ લાગુ પડતો પ્રશ્ન જ ઊભો થતો નથી.

૧૩. તે જ રીતે, વિદ્વાન વકીલ શ્રી ગુમાએ કલમ ૨૧ હેઠળના જીવનના અધિકાર અંગેની દલીલો સ્વીકારી, જેમાં ગૌરવપૂર્વક જીવવાનો અધિકાર પણ સમાવેશ પામે છે, અને અન્ય વિદ્વાન વકીલો દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતો પણ સ્વીકારી છે. તેમણે (૨૦૧૨) ૫ એસ.સી.સી. ૧ માં અહેવાલિત માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાનો પણ ઉલ્લેખ કર્યો છે અને તેના ઉપર આધાર મૂક્યો છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી કે જો અધિનિયમમાં કોઈ કાર્ય નિશ્ચિત રીતથી કરવાનું જરૂરી ગણાવવામાં આવ્યું હોય, તો તે કાયદા મુજબ અધિકૃત અધિકારી દ્વારા જ કરવામાં આવવું જોઈએ, અને પછીથી કોઈ સૂચનાઓ અથવા પરિપત્ર દ્વારા નિર્ધારિત મુજબ નહીં. તેથી તેમણે રજૂઆત કરી કે, કારણ કે અધિનિયમમાં ફોટોગ્રાફ સાથે નોટિસના પ્રકાશન માટે જોગવાઈ કરવામાં આવી નથી, તેથી બેંક દ્વારા બાદમાં બહાર પાડવામાં આવેલા પરિપત્ર અથવા સૂચનાઓ દ્વારા તે બાબતને તેમાં વાંચી શકાતી નથી.

૧૪. આ પરસ્પર વિરોધી રજૂઆતોના પ્રકાશમાં, એ વિચારવું આવશ્યક બને છે કે વર્તમાન અરજીઓ વિચારણા લાયક છે કે નહીં અને નોટિસમાં ફોટોગ્રાફો પ્રકાશિત કરવાની પ્રતિવાદી બેંકોની સત્તા અથવા અધિકાર અંગે વાંધો ઉઠાવતાં અરજદાર પક્ષના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતો ટકી શકે છે કે નહીં.

૧૫. ઉપરોક્ત પ્રમાણે નોંધવામાં આવ્યું છે કે વિવિધ વડી અદાલતો દ્વારા ભિન્ન-ભિન્ન અભિપ્રાયો વ્યક્ત કરવામાં આવ્યા છે. તેમ છતાં, તે અંગે ઉલ્લેખ કરતા પહેલાં, રજૂઆતોનું મૂલવણ કરતા, નિયમ ૮(૧) હેઠળના પરિશિષ્ટ ૪ નો

ઉદ્દેશ કરીને વિદ્વાન વકીલો શ્રી નાણાવટી, શ્રી મેહટ અને શ્રી ગુપ્તા દ્વારા આપવામાં આવેલ ભારને ધ્યાનમાં લેવું આવશ્યક છે. વિસ્તૃત રીતે એવી રજૂઆતો કરવામાં આવી છે કે સારફેસી અધિનિયમ અથવા નિયમો હેઠળ, બેંક નિયમ ૮ મુજબ સ્થાવર મિલકતની હરાજી અથવા વેચાણ માટે જાહેરનામું પ્રકાશિત કરી શકે છે, પરંતુ તેમાં ફોટોગ્રાફ વિશે કોઈ ઉદ્દેશ કરવામાં આવ્યો નથી. એવો ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે કે મિલકતના વેચાણ દ્વારા રકમની વસૂલાત માટે જે પ્રક્રિયા આવશ્યક છે તે જ નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે, પરંતુ તેમાં ફોટોગ્રાફના પ્રકાશનનો ઉદ્દેશ નથી, જે વ્યક્તિની પ્રતિષ્ઠા પર પ્રતિકૂળ અસર પેદા કરી શકે છે. તેથી, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી કે સારફેસી અધિનિયમ અથવા નિયમો હેઠળ ફોટોગ્રાફનું પ્રકાશન કલ્પાયેલું નથી, તેમજ એવો કોઈ નિયમ, પરિપત્ર અથવા માર્ગદર્શિકા પણ નથી જે ફોટોગ્રાફના પ્રકાશનને મંજૂરી આપે.

૧૬. તેમ છતાં, આ રજૂઆતોની મૂળવણી કરવા માટે, સરફેસી અધિનિયમના ઉદ્દેશ્યો અને કારણોનું નિવેદન ધ્યાનમાં રાખવું આવશ્યક છે. ઉદ્દેશ્યો અને કારણોનું નિવેદન સ્પષ્ટ રીતે આવા અધિનિયમની જરૂરિયાત પર કેન્દ્રિત છે કે બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓની નાણાકીય સંપત્તિના સિક્યુરિટાઈઝેશનને સુગમ બનાવવા માટે કોઈ કાનૂની જોગવાઈ ઉપલબ્ધ નહોતી. એવું પણ માનવામાં આવ્યું હતું કે આંતરરાષ્ટ્રીય બેંકોની સરખામણીએ, ભારતમાં આવેલી બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓને પ્રતિભૂતિઓનો કબજો લેવા અને તેમની વેચાણ કરવાની સત્તા નથી. તેથી, બદલાતી વ્યાપારી પ્રથાઓ અને નાણાકીય ક્ષેત્રના સુધારાઓ સાથે તાલમેલ જળવાઈ રહે તે માટે કાનૂની માળખું પ્રદાન કરવા, કેન્દ્રીય સરકાર દ્વારા રચિત નરસિંહમ સમિતિ અને આંધ્યારાજના સમિતિએ સૂચવ્યા અને ભલામણ કર્યા મુજબ આ અધિનિયમ લાવવામાં આવ્યો છે. વિધેયકમાં ઉદ્દેશિત અને ઉદ્દિષ્ટ કરીને દર્શાવવામાં આવેલા જે ઉદ્દેશ્યોમાંથી એક હાંસલ કરવાનો હતો, તે આ મુજબ છે: "બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓને નાણાકીય સહાય માટે અપાયેલી પ્રતિભૂતિઓનો કબજો લેવા અને તે જનું વેચાણ અથવા ભાડે આપવું અથવા બાકીદારી થવાના પ્રસંગે તેનું સંચાલન પોતાના હાથમાં લેવાની સત્તા આપવી, અર્થાત્, સમયાંતરે ભારતીય રિઝર્વ બેંક

દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્દેશો અથવા જારી કરાયેલા માર્ગદર્શકો અનુસાર કરજદારના ખાતાને બિન-કાર્યક્ષમ સંપત્તિ તરીકે વર્ગીકૃત કરવું."

૧૭. આ પૃષ્ઠભૂમિમાં, જો અધિનિયમની યોજનાનો વિચાર કરવામાં આવે, તો અધ્યાય ૩ ની કલમ ૧૩ 'સુરક્ષા હિતના અમલ' ને સંદર્ભિત કરે છે અને તેની વિગતવાર પ્રક્રિયા પ્રદાન કરવામાં આવી છે. કલમ ૧૩(૨) મુજબ સુરક્ષિત દેતાંધારક ઉધારકર્તાને નોટિસ દ્વારા તેની બાકીદારીઓ ચૂકવવા માંગ કરી શકે છે. કલમ ૧૩(૪) એવી પ્રક્રિયાને સંદર્ભિત કરે છે જ્યાં ઉધારકર્તા બાકીદારી ચૂકવવામાં નિષ્ફળ જાય છે અને કલમ ૧૪ કબજો કબજે લેવા અંગે છે. આથી, આ સમૂહની બાબતોમાં સંદર્ભિત નોટિસો કાયદેસરની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને જારી કરવામાં આવે છે. તેથી, એકમાત્ર મુદ્દો એ છે કે ચુકમાં પડેલા ઉધારકર્તાના ફોટોગ્રાફ સાથે એવી નોટિસ હોઈ શકે કે નહીં.

૧૮. સંબંધિત બેંકો તરફથી હાજર થયેલ વિદ્વાન વકીલો દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યું છે તેમ, ભલે આ દલીલો ઉઠાવવામાં આવી હોય, છતાં માત્ર સારફેસી અધિનિયમની જ જોગવાઈઓ નથી, પરંતુ વધારાની રકમ પ્રાપ્ત કરતી વખતે લેખિત દસ્તાવેજ અથવા કરાર અમલમાં મૂકી કરજદારે સ્વતંત્ર રીતે પણ એવી સંમતિ આપી અને સ્વીકાર્યું છે, જે મુજબ બેંકને, કરજદારે વધારાની રકમ લેતી વખતે સંમત અને સ્વીકારેલ મુજબ, ફોટોગ્રાફ સાથે જાહેરનામું પ્રકાશિત કરવાની સત્તા અને પરવાનગી પ્રાપ્ત થાય છે. વર્તમાન અરજીઓમાં અરજદારો રહેલ કરજદારોએ આપેલ બાંહેધરી અથવા અમલમાં મૂકેલ કરારના આ પાસાનો વિશેષ ઉલ્લેખ, એસ.સી.એ. નં. ૮૩૨૩ ઓફ ૨૦૧૩ માં પ્રતિવાદી બેંક તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રીમતી કલ્પના રાવલ તરફથી હાજર થયેલ વિદ્વાન વકીલ શ્રીમતી ધર્મિષ્ઠા રાવલે તેમજ બેંકો તરફથી હાજર થયેલ અન્ય વિદ્વાન વકીલોએ સ્પષ્ટપણે કર્યો છે. એ બાબત પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે કે અરજદાર-કરજદારોએ ઋણ અથવા વધારાની રકમ લેતી વખતે સંમતિ આપી અને સ્વીકાર્યું હતું,

તે મુજબ, અમે આથી સંમતિ વ્યક્ત કરીએ છીએ અને સ્ટેટ બેન્ક ઑફ ઈન્ડિયા કન્સોર્ટિયમ દ્વારા આવા સર્વ અથવા કોઈપણના ખુલાસા માટે અમારી મંજૂરી આપીએ છીએ

(એ) અમારી સંબંધિત માહિતી અને તારીખ, (બી) અમારા દ્વારા લેવાયેલી/લેવાની હોય તેવી કોઈપણ ઋણસુવિધા સંબંધિત માહિતી અથવા આંકડા, અને (સી) અમારી દ્વારા એવી જવાબદારીના નિર્વહમાં કરવામાં આવેલ, જો કોઈ હોય તો, ચુકની હું/અમે અહીં વધુમાં સંમત થાઉં છું/થઈએ છીએ કે બેંક દ્વારા મને/અમને આપવામાં આવનાર ઋણ/અગ્રિમની પૂર્વશરત તરીકે, જો હું/અમે નિયત તારીખે/તારીખોએ ઋણ/અગ્રિમોની પરતફેરમાં અથવા તેના ઉપરના વ્યાજની પરતફેરમાં અથવા ઋણની સંમત થયેલી કોઈપણ હપ્તની ચુકવણીમાં ચુક કરીએ, તો બેંક અને/અથવા ભારતની રિઝર્વ બેંકને મારી/અમારી નામ અથવા અમારી કંપની/પેઢી/એકમનું નામ તથા તેના નિયામકો/ભાગીદારો, સંપત્તિઓને ચુકકર્તા તરીકે તેવા રીતે અને તેવા માધ્યમ દ્વારા જાહેર કરવા અથવા પ્રકાશિત કરવાનો અદ્વિતીય અધિકાર રહેશે, જે બેંકો અથવા ભારતની રિઝર્વ બેંક તેમના પૂર્ણ વિવેકાધિકારે યોગ્ય માને."

૧૯. આ રીતે, એ બાબત પર સહમતી થઈ છે અને સ્વીકારવામાં આવ્યું છે કે બેંક પોતાની અથવા આર.બી.આઈ.ની વિવેકસત્તા મુજબ, તેવી રીતથી અને આવા માધ્યમ દ્વારા નામ પ્રકાશિત કરી શકે. તેથી, એવી દલીલ કે નોટિસ તો આપી શકાય, પરંતુ તે ફોટોગ્રાફ સાથે ન હોવી જોઈએ અને સારફેઈસી અધિનિયમ અથવા નિયમોમાં એવી કોઈ જોગવાઈ નથી કે જે ફોટોગ્રાફના પ્રકાશન માટે પ્રાવધાન કરે, તે બે કારણોસર સ્વીકારી શકાય તેમ નથી,

(એ) કે, એકવાર અધિનિયમ અથવા નિયમોમાં નોટિસના પ્રકાશનનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હોય, ત્યારે તેમાં દરેક વિગત આપવી આવશ્યક નથી; તેનો અર્થ એવો થાય છે કે, મૂળભૂત વિચાર અથવા હેતુ એ છે કે, વ્યવહારો અંગે બાકીદાર/ઋણગ્રાહક વિશે જાહેર જનતાને માહિતી આપવામાં આવે.

(બી) વધુમાં, એસ.એ.આર.એફ.ઈ.એસ.આઈ. અધિનિયમ અને નિયમોની જોગવાઈઓને બાજુએ રાખીને પણ, યોગ્ય રીતે રજૂ કરવામાં આવ્યું છે તેમ, ઋણ લેનારએ અગ્રિમ રકમ લેતી વખતે જે સ્વતંત્ર કરાર/લેખન માટે સંમતિ આપી અને સ્વીકાર કર્યો હતો, તે મુજબ પક્ષકારો વચ્ચેના આવા પારસ્પરિક કરારના અનુસંધાનમાં બેંકને મળેલા અધિકારના આધારે જ ફોટોગ્રાફ સાથેની નોટિસનું પ્રકાશન કરવાની માંગ કરવામાં આવી છે.

૨૦. ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ, એ સ્વીકારવામાં આવ્યું છે કે બેંકને એવી રીતથી અને એવા માધ્યમ દ્વારા પ્રકાશિત કરવાની નિષ્કપટ વિવેકસત્તા રહેશે, જે બેંક નક્કી કરે. તેથી, નામના પ્રકાશન પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે અને તે આવશ્યક રીતે પ્રકાશનની એવી પદ્ધતિ સુધી મર્યાદિત નથી કે જેમાં નોટિસ તો પ્રકાશિત થઈ શકે પરંતુ ફોટોગ્રાફ પ્રકાશિત ન થઈ શકે. રજૂ કરાયું છે તેમ, સંબંધિત બાબત એ છે કે બેંકની વિવેકસત્તા હેઠળનું પ્રકાશન, જેમાં બદલામાં "ફોટોગ્રાફ સાથે" નો પણ સમાવેશ થઈ શકે. સામાન્ય રીતે સ્વીકારાયેલો નિયમ એવો છે કે ખાતું ખોલવા માટેનું ફોર્મ ભરવામાં પણ અરજદારનો ફોટોગ્રાફ ચોંટાડવો આવશ્યક હોય છે. એ જ રીતે, બેંક તેની વિવેકસત્તાથી જે રીતે નક્કી કરે તે મુજબ નોટિસ ફોટોગ્રાફ સાથે પણ હોઈ શકે, જેને પ્રશ્નાધીન બનાવી શકાય નહીં. ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ, ફોટોગ્રાફ સાથે આવી નોટિસ પ્રકાશિત કરવામાં બેંક પાસે અધિકાર અથવા સત્તાનો અભાવ છે એવો કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી, એક તરફ સારફેસી અધિનિયમની જોગવાઈઓના બળે, જે નોટિસના પ્રકાશનની જોગવાઈ કરે છે, અને બીજી તરફ આ હકીકતને જોડીને કે અરજદારો જેવા ઋણગ્રાહી/ચૂકદારોએ અગ્રિમ રકમ લેતી વેળાએ કરાર અથવા લખાણ દ્વારા સંમતિ આપી અને સ્વીકાર્યું હતું કે વિગતોનું પ્રકાશન બેંકની વિવેકસત્તા અનુસાર પદ્ધતિ અને રીતે કરવા બાબતે બેંકને પૂર્ણ વિવેકસત્તા રહેશે; હવે તે અંગે સહેલાઈથી પ્રશ્ન ઉઠાવી શકાય તેમ નથી. હકીકતમાં, અન્યથા તે કરારજન્ય બાધ્યતા અથવા આપેલા વચનમાંથી બચવા માટેનો પ્રયત્ન ગણાશે, જે માન્ય નથી. સુસ્થાપિત રીતે સ્વીકારાયેલું છે કે વ્યક્તિએ કરાર તેની બધી બાધ્યતાઓ સાથે સ્વીકારવો પડે છે અને તેને અનુકૂળ હોય ત્યાં કરારનો લાભ લેવાનો અને તે જ કરાર હેઠળ સ્વીકારેલી બાધ્યતાઓનું પાલન ન કરવાનો અભિગમ અપનાવવા પરવાનગી આપી શકાય નહીં. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, એકવાર નોટિસનું પ્રકાશન કાયદા

હેઠળ તેમજ પક્ષો વચ્ચેના કરાર હેઠળ યોગ્ય અને માન્ય ઠરે, ત્યારે બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની વિવેકસત્તાનો ઉપયોગ કરીને અદાલત હસ્તક્ષેપ કરવા ઈનકાર કરશે, કારણ કે રકમની વસૂલાત માટે સુરક્ષાના અમલીકરણનો આશરો સારફેસી અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ લેવો કે અગ્રિમ રકમ લેતી વેળાએ ઋણગ્રાહી દ્વારા અમલમાં મુકાયેલા પરસ્પર કરાર હેઠળની એવી જોગવાઈનો આશરો લેવો, તે બેંકની નીતિનો વિષય છે.

૨૧. દલીલોનો એક અન્ય પાસો, જે કલમ ૨૧નો ઉલ્લેખ કરીને અને તેના પર ભારે ભાર મૂકી અત્યંત જોરશોરથી રજૂ કરવામાં આવ્યો છે, તે જીવનના અધિકારનો છે, જેમાં ગોપનીયતાનો અધિકાર અથવા પ્રતિષ્ઠાનો અધિકાર વગેરેનો સમાવેશ થાય છે. એ કહેવું આવશ્યક છે કે ન્યાયિક અર્થઘટન દ્વારા કલમ ૨૧નો વ્યાપ અને અર્થ વિસ્તૃત કરવામાં આવ્યો છે અને સંવિધાનની કલમ ૨૧ હેઠળ સમાવવામાં આવેલા જીવનના અધિકારમાં વિવિધ પાસાઓ ઉમેરવામાં આવ્યા છે. તેથી, સર્વોચ્ચ અદાલત સહિતની ઉચ્ચ અદાલતો દ્વારા કરવામાં આવેલી અર્થઘટનની પ્રક્રિયા દ્વારા સંવિધાન હેઠળના જીવનના અધિકારને આપવામાં આવેલ વિવિધ છટાવાળા બહુમુખી અર્થ અંગે કોઈ વિવાદ નથી. તેમ છતાં, સાથે સાથે એ પણ સુસ્થાપિત રીતે સ્વીકારવામાં આવ્યું છે કે એવો અધિકાર સંપૂર્ણ અધિકાર તરીકે દાવો કરી શકાય તેમ નથી.

૨૨. આ મુદ્દા અંગે, ફોટોગ્રાફના પ્રકાશન અને ફોટોગ્રાફ સાથે જાહેરનામું પ્રકાશિત કરવાની બેંકની સત્તાઓ બાબતે ભિન્ન મતો પ્રવર્તે છે. કેરળ વડી અદાલતે એવો નિર્ણય કર્યો છે કે આપું કરવું અનુમત્ય નથી, કારણ કે તે અનુચ્છેદ ૨૧ હેઠળના જીવનના અધિકાર પર અતિક્રમણ કરે છે, કારણ કે તેનો ઉદારલેનારની પ્રતિષ્ઠા પર પ્રભાવ પડે છે; જ્યારે મદ્રાસ અને મધ્ય પ્રદેશની માનનીય વડી અદાલતોએ ખાસ નોંધો સાથે, આ જ પાસાનો ઉલ્લેખ કરીને, ભિન્ન મત અપનાવ્યો છે. બોમ્બે વડી અદાલતે એનએનિવરઆઈસવેઈજએનપિપનિયાઓ . (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આપેલા એક ચુકાદામાં, અનુચ્છેદ ૨૧ તથા પ્રતિષ્ઠાના અધિકાર અથવા ગોપનીયતાના અધિકારના સંદર્ભમાં, આ જ મુદ્દા પર વિશેષ ધ્યાન કેન્દ્રિત કર્યું છે.

૨૩. આવી પરિસ્થિતિઓમાં, પરસ્પર વિરોધાભાસી દાવાઓ હોઈ શકે છે, જેઓનું સમતોલન કરવું આવશ્યક બને છે. એક બાજુ, વ્યક્તિના ગોપનીયતાના અધિકાર અથવા "એકાંતમાં રહેવા દેવાના અધિકાર" ને બીજી વ્યક્તિના "માહિતગાર થવાના અધિકાર" સાથે વિચારવામાં આવવું જોઈએ. આર.બી.આઈ.ના નિયંત્રણને આધીન એક જાહેર સંસ્થા તરીકે બેંક પાસે નિશ્ચિત માહિતી હોવી ફરજિયાત છે, જે જાહેર હિતમાં જાહેર કરવી પડતી હોઈ શકે છે. તેથી, ગોપનીયતાનો અધિકાર, કલમ ૨૧ દ્વારા અવલોકિત જીવનના અધિકારનો એક આવશ્યક ઘટક છે. જોકે, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે (૧૯૯૮) ૮ એસ.સી.સી. ૨૯૬ માં અહેવાલિત ઓનિઈનનિયાઆવપેઈ ના કેસમાં આપેલા ચુકાદામાં સ્પષ્ટ કર્યું છે કે ગોપનીયતાનો અધિકાર નિરપેક્ષ અધિકાર નથી. તેમાં અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે: "હાલાંકે, આ અધિકાર નિરપેક્ષ નથી અને ગુનાનો પ્રતિબંધ, અશાંતિનો પ્રતિબંધ અથવા આરોગ્ય અથવા નૈતિકતાના સંરક્ષણ માટે અથવા અન્ય લોકોના અધિકારો અને સ્વાતંત્ર્યના સંરક્ષણ માટે, કાયદેસર રીતે મર્યાદિત કરી શકાય છે." તે જ રીતે, જકાઆસિકવાસિલાઓઈવન્વિ વકોપ્પસિનનિસ્વાસિલિસ્વે ના કેસમાં આપેલા અન્ય એક ચુકાદામાં, જે (૨૦૦૩) ૪ એસ.સી.સી. ૩૯૯ માં અહેવાલિત છે, અને જે ઉમેદવાર દ્વારા માહિતીના પ્રકટીકરણ સાથે સંકળાયેલા રિપ્રેઝેન્ટેશન ઓફ પીપલ (એમેન્ડમેન્ટ) ઓર્ડિનન્સ, ૨૦૦૨ ની સંવિધાનિક માન્યતા સામેના પડકારમાંથી ઉદ્ભવેલો હતો, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે, "જાહેર અભિલેખનો વિષય હોય તેવી હકીકતની ઘોષણા દ્વારા કે કોઈ ઉમેદવાર વિવિધ ફોજદારી કેસોમાં સંકળાયેલો હતો, ત્યાં ગોપનીયતાના કોઈપણ અધિકારના ભંગનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી."

૨૪. તેવી જ રીતે, એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે સંપત્તિ અથવા આવક સંબંધિત જાહેરનામા બાબતે એવો કોઈ હક દાવો કરી શકાય નહીં અને તેને લોકોના માહિતીના અધિકારના સંદર્ભમાં વિચારવું પડે.

૨૫. ઉપર જણાવ્યા મુજબ, આ પૃષ્ઠભૂમિમાં બેંકોએ, આર.બી.આઈ.ના પરિપત્ર અથવા પોતાના પરિપત્રને અનુસરીને, એવી કાર્યપદ્ધતિ વિકસાવી છે કે જેમાં દરેક બાકીદારનું નામ ફોટોગ્રાફ સાથે પ્રકાશિત કરવામાં આવતું નથી અને માત્ર

ઉચ્ચ સ્તરે યોગ્ય તપાસણી થયા બાદ તથા મુખ્ય વ્યવસ્થાપકની મંજૂરી મળ્યા પછી જ ફોટોગ્રાફ સાથે આવી જાહેર નોટિસના પ્રકાશનની પરવાનગી આપવામાં આવે છે. તેથી, તેને કલમ ૨૧નું ઉલ્લંઘન ગણાવી શકાય નહીં, વિશેષ કરીને ત્યારે જ્યારે બાકીદાર જેવી વ્યક્તિના અધિકાર અને બેંકના અથવા સામાન્ય જનતાના અધિકાર વચ્ચે સંતુલન સાધવું આવશ્યક હોય.

૨૬. ફરીથી, ગોપનીયતાના અધિકાર અંગે વિચાર કરતી વખતે આ જણાવવું આવશ્યક છે કે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નીફેડએએઈ એવેઈનીઆએઈસીએકોઈનિસ્પેક્સીઆલિ.ઈરવિતિએસીઆઓના કેસમાં, જે (૧૯૯૪) ૬ એસસીસી ૬૩૨ : એઆઈઆર ૧૯૯૫ એસસી ૨૬૪ માં અહેવાલિત છે, સંક્ષિપ્ત રીતે આ પાસું વિચારેલું છે કે સ્વતંત્ર અને વિશિષ્ટ સંકલ્પના તરીકે ગોપનીયતાનો અધિકાર અપકૃત્ય કાયદાના ક્ષેત્રમાં ઉત્પન્ન થયો હતો, જેને હવે અનુચ્છેદ ૨૧ હેઠળ જીવનના પરમ અધિકાર તરીકે માન્યતા આપવામાં આવી છે. તેથી, આ અધિકારના બે પાસાં છે અથવા તે એક જ સિક્કાના બે પાસાં છે,

(૧) ગોપનીયતા સંબંધિત સામાન્ય કાયદો, જે ગોપનીયતામાં ગેરકાયદેસર હસ્તક્ષેપથી ઉત્પન્ન થયેલ નુકસાન માટે અપકૃત્ય આધારિત વળતરની કાર્યવાહી પ્રદાન કરે છે, અને

(૨) ખાનગીપણાના અધિકારને આપવામાં આવેલી બંધારણીય માન્યતા, જે ગેરકાયદેસર સરકારી હસ્તક્ષેપ સામે વ્યક્તિગત ખાનગીપણાનું રક્ષણ કરે છે.

૨૭. તેથી, જે બાબત સાથે આપણે સંબંધિત છીએ તે હકના બીજા પાસા વિશે છે, જેમાં એવા ગોપનીયતાના હકને સંવિધાનિક માન્યતા આપવાની માંગ કરવામાં આવે છે. યદ્યપિ ગોપનીયતાનો હક આપણા સંવિધાનમાં મૂળભૂત હક તરીકે સ્પષ્ટ રીતે ઉલ્લેખિત નથી, છતાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના વિવિધ ઉચ્ચારણો દ્વારા અર્થઘટનની પ્રક્રિયા હેઠળ તે અનુચ્છેદ ૨૧માંથી અનુમાનિત કરવામાં આવ્યો છે, જેના માટે એ.આઈ.આર. ૧૯૭૫ એસ.સી. ૧૩૭૮માં અહેવાલિત અવચિન્નિસ્પેક્સિયાલી એનજ . ના કેસમાં તથા એ.આઈ.આર.

૧૯૬૩ એસ.સી. ૧૨૯૫માં અહેવાલિત ૧૪ઓઈ
સ્વીસવિનિસ્પેક્સિયાલીનજઈસિયાઓએન . ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના
ચુકાદાનો ઉપયોગી સંદર્ભ પણ લઈ શકાય છે. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે એન
આઈ ઈફેળઅએ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં વિશાળ માર્ગદર્શક તત્વો નિર્ધારિત કરતાં
સ્પષ્ટપણે અવલોકન કર્યું છે,

(૧) ગોપનીયતાનો અધિકાર આ દેશના નાગરિકોને અનુચ્છેદ ૨૧ દ્વારા ખાતરી
આપવામાં આવેલા જીવન અને સ્વતંત્રતાના અધિકારમાં અંતર્નિહિત છે. તે
"એકલા છોડી દેવાયાનો અધિકાર" છે. નાગરિકને પોતાના, પોતાના પરિવાર,
લગ્ન, પ્રજનન, માતૃત્વ, સંતાનજન્મ અને શિક્ષણ સહિતના અન્ય વિષયો
અંગેની ગોપનીયતાનું રક્ષણ કરવાનો અધિકાર છે. ઉપરોક્ત બાબતો અંગે તેની
સંમતિ વિના કોઈ પણ વ્યક્તિ કોઈ પણ વસ્તુ પ્રકાશિત કરી શકશે નહીં – ભલે
તે સત્ય હોય કે અન્યથા અને ભલે તે પ્રશંસાત્મક હોય કે આલોચનાત્મક. જો તે
આવું કરે, તો તે સંબંધિત વ્યક્તિના ગોપનીયતાના અધિકારનું ઉલ્લંઘન કરનાર
ગણાશે અને નુકસાનભરપાઈ માટેની કાર્યવાહીમાં જવાબદાર બનશે. જોકે, જો
કોઈ વ્યક્તિ સ્વૈચ્છિક રીતે પોતાને વિવાદમાં ધકેલી દે અથવા સ્વૈચ્છિક રીતે
વિવાદને આમંત્રણ આપે અથવા ઉભો કરે, તો સ્થિતિ ભિન્ન હોઈ શકે છે.

(૨) ઉપરોક્ત નિયમ ઉપરોક્ત અપવાદના આધિન છે કે, ઉપરોક્ત પાસાઓ
સંબંધિત કોઈપણ પ્રકાશન, જો આવું પ્રકાશન અદાલતી નોંધપોથી સહિતના
જાહેર દસ્તાવેજો પર આધારિત હોય, તો તે વાંધાજનક રહેતું નથી. તેનું કારણ એ
છે કે, એકવાર કોઈ બાબત જાહેર નોંધનો વિષય બની જાય પછી, ગોપનીયતાનો
અધિકાર યથાવત્ રહેતો નથી અને તે પછી, અન્ય સાથે સાથે, પ્રેસ અને મીડિયા
દ્વારા ટિપ્પણી કરવા માટેનો વૈધ વિષય બની જાય છે. જોકે, અમારી એવી મત
છે કે શિષ્ટતાના હિતમાં (અનુચ્છેદ ૧૯(૨)) આ નિયમ માટે એક અપવાદ
અનિવાર્ય રીતે નિર્ધારિત કરવો જોઈએ, અર્થાત્, જાતીય આક્રમણ, અપહરણ,
બળજબરીપૂર્વક લઈ જવું અથવા તેવા સમાન ગુનાની ભોગ બનેલી સ્ત્રીને, તેનું
નામ અને ઘટના પ્રેસ/મીડિયામાં પ્રકાશિત કરવામાં આવે તે દ્વારા, વધુ
અપમાનને ભોગવવા માટે આધીન ન બનાવવી જોઈએ.

(૩) ઉપરના (૧) માં દર્શાવેલ નિયમનો વધુ એક અપવાદ છે – હકીકતમાં, આ અપવાદ નહીં પરંતુ એક સ્વતંત્ર નિયમ છે. જાહેર અધિકારીઓના મામલામાં, સ્પષ્ટ છે કે ગોપનીયતાનો અધિકાર, અથવા તે બાબતમાં નુકસાનની ભરપાઈ માટે દાવો કરવાનો ઉપાય, તેમની સત્તાવાર ફરજોનું નિર્વહણ કરતી વખતે સંબંધિત તેમના કૃત્યો અને વર્તન અંગે સહેલાઈથી ઉપલબ્ધ નથી. આ વાત તેવા પ્રસંગોમાં પણ લાગુ પડે છે જ્યાં પ્રકાશન એવા તથ્યો અને નિવેદનો પર આધારિત હોય જે સચ્ચા ન હોય, જો સુધી અધિકારી એ સ્થાપિત ન કરે કે પ્રકાશન (પ્રતિવાદી દ્વારા) સત્ય પ્રત્યે બેદરકારીપૂર્વકના અવગણન સાથે કરવામાં આવ્યું હતું. આવા કિસ્સામાં, પ્રતિવાદી (પ્રેસ અથવા મીડિયા નો સભ્ય) માટે એટલું સાબિત કરવું પૂરતું રહેશે કે તેણે તથ્યોની ચુકિતસંગત ચકાસણી કર્યા પછી કાર્ય કર્યું હતું; તેણે જે લખ્યું છે તે સત્ય છે તે સાબિત કરવું તેના માટે જરૂરી નથી. નિઃસંદેહ, જ્યાં પ્રકાશન ખોટું હોવાનું અને દુર્ભાવના અથવા વ્યક્તિગત વેરભાવથી પ્રેરિત હોવાનું સાબિત થાય, ત્યાં પ્રતિવાદીને કોઈ બચાવ ઉપલબ્ધ રહેશે નહીં અને તે નુકસાનની ભરપાઈ માટે જવાબદાર બનશે. એ પણ એટલું જ સ્પષ્ટ છે કે તેની ફરજોના નિર્વહણ સાથે અસંબંધિત બાબતોમાં, જાહેર અધિકારીને ઉપર (૧) અને (૨) માં સમજાવ્યા મુજબ, અન્ય કોઈપણ નાગરિક જેવી જ સુરક્ષા પ્રાપ્ત થાય છે. ફરીથી દોહરાવવાની જરૂર નથી કે ન્યાયતંત્ર, જેને અદાલતના અવમાનના બદલ દંડ કરવાની સત્તા દ્વારા રક્ષણ પ્રાપ્ત છે, તથા સંસદ અને વિધાનમંડળો, જેમને ભારતના બંધારણના અનુક્રમે અનુચ્છેદ ૧૦૫ અને ૧૦૪ હેઠળ તેમના વિશેષાધિકારો દ્વારા રક્ષણ પ્રાપ્ત છે, આ નિયમના અપવાદરૂપ છે.

(૪) જ્યાં સુધી સરકાર, સ્થાનિક સત્તાધિકારી અને શાસકીય સત્તાનો પ્રયોગ કરતી અન્ય સંસ્થાઓ તથા સંસ્થાઓનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી તેઓ પોતાની બદનામી કરવા બદલ હાનિપૂર્તિ માટેનો દાવો જાળવી શકતા નથી.

(૫) તેમ છતાં, નિયમો ૩ અને ૪ નો એવો અર્થ થતો નથી કે સત્તાવાર રહસ્યો અધિનિયમ, ૧૯૨૩, અથવા કાનૂની બળ ધરાવતો કોઈ સમાન અધિનિયમ અથવા જોગવાઈ, પ્રેસ અથવા મીડિયા પર બંધનકારક નથી.

(૬) રાજ્ય અથવા તેના અધિકારીઓને પ્રેસ/માધ્યમો પર પ્રતિબંધ મૂકવા, અથવા તેના ઉપર પૂર્વ પ્રતિબંધ લાદવા માટે સત્તા આપતો કોઈ કાયદો નથી."

૨૮. આ રીતે, આ દેશના નાગરિકોને અનુચ્છેદ ૨૧ દ્વારા જીવન અને સ્વાતંત્ર્યનો જે અધિકાર બાંહેધરીપૂર્વક આપવામાં આવ્યો છે, તેમાં ગોપનીયતાનો અધિકાર અંતર્નિહિત છે. તે "એકલા છોડી દેવાનો અધિકાર" છે. નાગરિકને પોતાના, પોતાના કુટુંબ, લગ્ન, સંતાનોત્પત્તિ, માતૃત્વ, પ્રસૂતિ તથા શિક્ષણ સહિતના અન્ય વિષયો અંગેની ગોપનીયતાનું સંરક્ષણ કરવાનો અધિકાર છે. ઉપરોક્ત બાબતો અંગે તેની સંમતિ વિના કોઈપણ વ્યક્તિ કંઈપણ પ્રકાશિત કરી શકતી નથી — ભલે તે સત્ય હોય કે અન્યથા અને ભલે તે પ્રશંસાત્મક હોય કે આલોચનાત્મક. જો તે આપું કરે, તો તે સંબંધિત વ્યક્તિના ગોપનીયતાના અધિકારનું ઉલ્લંઘન કરતો ગણાશે અને નુકસાનભરપાઈ માટેની કાર્યવાહી માટે જવાબદાર બનશે. તેમ છતાં, જો કોઈ વ્યક્તિ સ્વેચ્છાએ પોતાને વિવાદમાં ધકેલી દે અથવા સ્વેચ્છાએ વિવાદને આમંત્રે અથવા ઉભો કરે, તો સ્થિતિ ભિન્ન હોઈ શકે છે. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે આ નિયમના અપવાદનો પણ ઉલ્લેખ કર્યો છે. આ બહુ જ સ્પષ્ટ છે કે જ્યારે આવી પ્રકાશન રાજ્ય દ્વારા અથવા સત્તા દ્વારા અથવા શાસકીય સત્તાઓનો ઉપયોગ કરનાર અન્ય કોઈ અંગ દ્વારા કરવામાં આવે, ત્યારે નુકસાનભરપાઈ માટેનો દાવો જાળવી શકાય તેમ નથી. વાસ્તવમાં, કારણ કે વ્યક્તિએ કરાર હેઠળની પરસ્પર ફરજના ભાગરૂપે પોતાની સ્વતંત્ર ઈચ્છાથી સ્વેચ્છાએ આવી પ્રકાશન માટે સંમતિ આપી છે અથવા તેને આમંત્ર્યું છે, તેથી તે સ્પષ્ટપણે સામે આવે છે અને આવી કોઈ વ્યક્તિ ગોપનીયતાના અધિકાર અથવા પ્રતિષ્ઠાના ભંગ અંગે કોઈ દાવો કરી શકે નહીં.

૨૯. ઉલ્લેખ કરવો આવશ્યક છે કે ફોટોગ્રાફ સાથેની નોટિસનું પ્રકાશન સામાજિક અસર પેદા કરે છે અને કદાચ એ જ કારણસર અરજદારો જેવા બાકીદારાઓ/ઋણગ્રાહકો વધુ ચિંતિત રહે છે, જેનાથી આગળ વધીને એ હકીકતનો સંકેત મળે છે કે વસૂલી માટે આ વધુ અસરકારક ઉપાય છે, કારણ કે વ્યક્તિ પોતાની પ્રતિષ્ઠાનું રક્ષણ ઈચ્છશે અને તેથી બાકી રહેલી બાકી રકમ ચૂકવી દેશે તથા ચૂકમાં રહેશે નહીં. તેથી, યદ્યપિ એવી રજૂઆતો કરવામાં આવી છે કે આ દબાણપૂર્વક વશ કરવાની રીત છે, તો પણ તે સહજતાથી સ્વીકારી

શકાય તેમ નથી. હકીકતમાં, આ તો વધુ અસરકારક ઉપાય છે, કારણ કે તેનો સંબંધ એક પ્રકારની સામાજિક અસર સાથે છે. આ તબક્કે ઉલ્લેખ કરવો જરૂરી છે કે ફોજદારી ન્યાય પ્રણાલી માટે પણ સુધારણા અથવા પ્રતિબંધક અસરના સિદ્ધાંતો દ્વારા સામાજિક અસર અથવા સામાજિક પ્રતિબંધ લાદવાની વકાલત કરવામાં આવી છે, જે વધુ અસરકારક સાબિત થઈ શકે.

૩૦. ઉપરોક્ત નીફિડએએ કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે કરેલ અવલોકનોનો એક ઉપયોગી સંદર્ભ લઈ શકાય છે અને તેનો આધાર જાએસિકનવિન્નિસ૧સવેઓએઆઆઓ કેસમાં લેવામાં આવ્યો હતો, જે (૧૯૯૫) ૫૭ ડી.એલ.ટી. ૧૫૪ : (૧૯૯૫) ૩૨ ડી.આર.જે. ૧૪૨ માં અહેવાલિત છે.

૩૧. બેંક અથવા નાણાકીય સંસ્થાને પોતાની બાકી લેણીનું રક્ષણ કરવાનો અધિકાર તથા અરજદારો જેવા ચૂકભંગ કરનારાઓના નાણાકીય વ્યવહારો સંબંધિત માહિતી સામાન્ય જનતાને પહોંચાડવાની જાહેર ફરજ ધરાવતા જાહેર મંડળ તરીકેના તેના સ્થાનના સંદર્ભમાં પણ આ બાબતનું વિચારણ કરવું આવશ્યક છે. હકીકતમાં, માહિતીનો અધિકાર અધિનિયમ વ્યાપક જનતાને વધુ માહિતી પ્રદાન કરવા માટે બનાવવામાં આવ્યો છે. કેસના તથ્યોમાં, આવી માહિતી વ્યક્તિગત રીતે આપવામાં ન પણ આવે, પરંતુ જ્યારે બેંક પોતાની કાયદેસરની સત્તાઓના ઉપયોગમાં અથવા કરાર હેઠળ નોટિસ આપવા માટે બંધાયેલ હોય, ત્યારે તેનો સંકુચિત અર્થ એવો કરી શકાય નહીં કે તેને નોટિસ પ્રસિદ્ધ કરવાનો અધિકાર છે, પરંતુ તે જરૂરી રીતે ફોટોગ્રાફ સાથે જ હોય એવો અર્થ થતો નથી. હકીકતમાં, તે પ્રકાશનના ઉપાયોમાંનો એક ઉપાય છે અને ફોટોગ્રાફ સાથે અથવા ફોટોગ્રાફ વિના જાહેર નોટિસ આપવાનો પ્રશ્ન અદાલત હસ્તક્ષેપ કરે તે કરતાં સંસ્થાને સોંપવો વધુ યોગ્ય છે.

૩૨. વધુ એક પાસું, જેનું વિચારણ કરવું આવશ્યક છે, તે એ છે કે, વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી રાવલ દ્વારા યોગ્ય રીતે રજૂ કરવામાં આવ્યું તેમ, આર.બી.આઈ. પાસે માર્ગદર્શિકા સ્વરૂપે એક મુખ્ય પરિપત્ર છે, જે આવી પ્રકાશન કાર્યવાહી પહેલાં કેટલીક તપાસણી માટે આંતરિક પ્રક્રિયા રાખવાની જોગવાઈ કરે છે. એવું

દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે દરેક બાકીદારમાં તેના ફોટોગ્રાફ સાથે પ્રકાશન કરવામાં આવતું નથી અને એવી કાળજી રાખવામાં આવી છે કે, ભલે તે ઋણગ્રાહી હોઈ અને તેણે ચૂકવ્યાં કરી હોય, છતાં તેની પ્રતિષ્ઠા પર પ્રતિકૂળ અસર ન થાય. તેમાં જોગવાઈ છે કે કાગળો રજૂ કરવામાં આવશે અને માત્ર મુખ્ય વ્યવસ્થાપકની મંજૂરીથી જ તેનું પ્રકાશન કરી શકાશે, તથા એક સમિતિ પણ છે, જે તે કાગળોની તપાસણી કરશે. આ બાબત સ્વયં સૂચવે છે કે કરાર હેઠળના વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ પણ કેટલાક ધોરણો અથવા પ્રક્રિયા દ્વારા માર્ગદર્શિત છે. અન્ય શબ્દોમાં કહીએ તો, ભલે ઋણગ્રાહકે નિશરતી સંમતિ આપી હોય અને બેંકને ફોટોગ્રાફ સાથે નોટિસનું પ્રકાશન કરવાનો નિર્વિવાદ અધિકાર હોય, છતાં એવી કોઈ પ્રક્રિયા અમલમાં હોવી જોઈએ કે તેનો ઉપયોગ દરેક કેસમાં ન થાય. તેથી, આ પૃષ્ઠભૂમિમાં, અદાલતને બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળના વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ કરતાં આવા વિવેકાધિકારમાં હસ્તક્ષેપ કરવો યોગ્ય ગણાશે નહીં.

૩૩. કલમ ૨૨૬ હેઠળના વિવેકાધિકારના પ્રયોગમાં ન્યાયિક સમીક્ષાનો વ્યાપ સુનિર્ધારિત છે અને આ સંદર્ભે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે વ્યાપક માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો નિર્ધારિત કર્યા છે. યદ્યપિ ન્યાયિક સમીક્ષાની સંકલ્પના આવા અધિકારના પ્રયોગ અથવા ન્યાયિક સમીક્ષાના પ્રયોગને સાવચેતી અને વિવેકપૂર્વક કરવા તરફ સંકેત કરે છે, તેનો અર્થ એવો થાય છે કે આ અધિકારક્ષેત્રના અભાવનો મામલો નથી, પરંતુ આવા વિવેકાધિકારનો પ્રયોગ કરતાં પહેલાં અપનાવવાની સાવચેતી અને સ્વયં લાદવામાં આવેલી મર્યાદા છે.

૩૪. તેથી, ઉપરોક્ત કરવામાં આવેલી ચર્ચાના પ્રકાશમાં, વર્તમાન અરજીઓ સ્વીકાર્ય રહી શકતી નથી અને નામંજૂર થવા પાત્ર છે, અને તે મુજબ નામંજૂર કરવામાં આવે છે. વચગાળાની રાહત, જો કોઈ અપાયેલી હોય, તો તે રદ કરવામાં આવે છે. નિયમનો નિકાલ કરવામાં આવે છે. ખર્ચ બાબતે કોઈ આદેશ નથી. (રાજેશ એચ. શુક્લા, ન્યાયાધીશ) (એચએન)

વધુ આદેશ

ચુકાદો ઉચ્ચારવામાં આવ્યા પછી, અરજદારો તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી સૌરભ મહેતા અને વિદ્વાન વકીલ શ્રી પી.એ. મહેટે અરજદારોને ઉચ્ચતર મંચ સમક્ષ ઉપાય મેળવવા સક્ષમ બનાવવા માટે આ આદેશની અમલવારીને ચાર અઠવાડિયા માટે સ્થગિત રાખવા વિનંતી કરી છે. આ વિનંતી મંજૂર કરવામાં આવે છે. આ આદેશની અમલવારી ૩૦મી એપ્રિલ ૨૦૧૫ સુધી સ્થગિત રાખવામાં આવે છે.

(રાજેશ એચ. શુક્લા, ન્યાયાધીશ)

વિષય:-બેંકની સત્તા: સરફેસી એક્ટ અને લોન મેળવતી વખતે કરાયેલા પારસ્પરિક કરાર/બાંહેધરીના આધારે બેંકને ફોટોગ્રાફ પ્રકાશિત કરવાનો અધિકાર છે.

The translation of this judgement has been provided by M/s Hyperlink E-Solutions Pvt. Ltd.

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહીં. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.